



## **Acta sanctorum**

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae  
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

**Bolland, Johannes**

**Parisiis et Romae, 1866**

§. III. Sancti pontificis corporis inventio et trina translatio, quarum  
postrema Romam: harum omnium historiæ fides et ætas expenditur.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A insignem ornatum coram admiratus fui, habes in laudata Roma antiqua et nova tomo loquere supra assignatis, ubi etiam alios insignes viros de eadem ecclesia optime meritos leges.

condidisse videtur: at nescio, quid sit de donationibus,

51 Si quis modo a me quærat, an ambas ecclesias S. Marco Pontifici, velut conditori tribuendas censeam; respondebo, ea, quæ § 1 produxi, earumdem antiquitatem tam recte probare, ut hinc nihil obsit, quo minus ille earum conditor possit censeretur. Verum, cum pro biennio ac novem circiter mensium spatio, quod Anastasius Bibliothecarius atque aliquot veteres Marci Pontificatui tribuunt, non integros novem menses concedendos esse, ostenderit, verisimilius mihi apparet, Marcum eandem partem ante, partim in ipso Pontificatu suo condidisse.

quas Constantinus Magnus hisdem fecisse dicitur.

B 52 Porro minime exploratum habeo, quoniam monumentum laudatus Anastasius de dotatis S. Marci ecclesiis dixerit: Hujus (Marci) suggestionem obtulit Constantinus Augustus basilicæ, quam (Marcus) cœmeterium constituit Via Ardeatina, fundum Rosarum cum omni agro campestri præstantem solidos xl. In basilica in urbe Roma obtulit hæc: Patenam argenteam, pensantem libras xxx; amas argenteas duas, pensantes libras xx; scyphum argenteum unum, pensantem libras decem; calices ministeriales argenteos tres, pensantes libras binas; coronam argenteam, pensantem libras decem: fundum Antonianum Via Claudia, præstantem solidos xxx; fundum Vacanas Via Appia, præstantem solidos xl et trimisios duos; fundum Orrea, Via Ardeatina, præstantem solidos lv et trimisium unum.

Epistola S. Athanasii, et Marci decretum de Symbolo Nicæno commentitia.

C 53 Sæpe memorata Vitæ Apographa nostra præterea recitant Epistolam, velut a S. Athanasio Alexandrino, aliisque Catholicis Egypti episcopis pro resarciendis concilii Nicæni canonibus per Arianos exstis, ad S. Marcum Romanum Pontificem datam, hujusque ad istam responsum. Verum hæc non nisi pura putanda commenta esse, agnosunt eruditi, probavitque Papebrochius noster tom. I Maii in S. Athanasio num. 158, quo, ne actum agam, liceat mihi lectorem remittere. Sunt etiam, qui dicunt, S. Marcum inter alia Ecclesiastica decreta statuisse, ut Nicænum Symbolum fidei in Missis caneretur; at quam hoc quoque parum verosimile sit, discas ex Baronio in Annalibus ad annum 525, num. 178 et sequenti, probante, ejusdem S. Marci ætate Symbolum Apostolorum, non Nicænum, a Romana Ecclesia in Missa dici soluisse.

### § III. Sancti pontificis corporis inventio et trina translatio, quarum postrema Romam: harum omnium historiæ fides et ætas expenditur.

Sancti corpus præ reliquis Romani sibi vendicant: Historiæ translationum, Octobris Tomus III.

CORPUS S. Marci mox ab obitu in cœmeterio S. Balbinæ Via Ardeatina sepultum fuisse, nemo est, qui neget; at quo tandem devenerit, non omnium idem est sensus, aliis, utque pluribus, illud ejusdem sancti Pontificis tituli in Urbe

mana ecclesiæ, aliis Florentinæ S. Laurentii in Hetruria, aliis monasterio S. Salvatoris in monte Amiatino prope Clusium item in Hetruria; aliis denique metropolitanæ ecclesiæ Aquileiensi adscribentibus. A Roma ordiamur. Aringhulus jam alias laudatus, postquam de S. Marci in prædicto S. Balbinæ cœmeterio sepultura egerat: Cæterum, subdidit, venerandum Marci corpus in hoc B. Balbinæ cœmeterio usque ad Gregorii VII tempora servatum est: tunc enim a fossoribus ibidem casu repertum alio transferri contigit; quod demum in ecclesia, quæ sub ejusdem B. Marci titulo intra Urbis mœnia ab eodem ædificata est hanc procul a Capitolino colle, depositum ad hunc usque diem fidelium veneratione colitur.

AUCTORE C. S.

55 Recolectæ autem hujus inventionis et translationis historia in Ms. Codice Vaticano num. 1196 prolixis utique verbis recitatur, quam, ne lectori tædium inferamus, hic recensere consulto omittimus. Hisce Aringhulus non obscure indicat, in eo, quem vidit, Vaticano codice legi, S. Marci corpus, sub S. Gregorio VII repertum quidem esse in S. Balbinæ cœmeterio, non tamen ab eodem Pontifice, nec intra urbem Romanam mox illatum, sed primo alio, ac postea demum Romam translatum fuisse; quæ quomodo contigerint, brevitate causa prætermisit. Ab his partim aliena narrat Carolus Bartholomæus Piazza parte II Hæmerologii sacri Romani, pag. 558 in S. Marco ad hunc diem dicens, quæ ex Italicis hic feci Latina: Ipsius festum celebratur sollemniter in supra dicta illius ecclesia collegiata (intra Urbem) in qua ejusdem corpus quiescit, ad eam translatum a S. Gregorio VII, uti clare habetur ex quodam codice Vaticano, cujus prolixè meminimus tom. II nostræ Hierarchiæ Ecclesiasticæ in ejusdem Sancti titulo.

ab Aringho laudata, et a Piazza

F 56 Forte Piazam hic secutus est Franciscus Orlandius, quando parte III Orbis sacri et profani, lib. III, cap. 4, num. 18 tractans de Urbana S. Marci ecclesia, sic ait: Ibidemque quiescit corpus ejusdem S. Marci Papæ, huc ex cœmeterio S. Balbinæ translatum. Porro cum Hierarchia a Piazza laudata in Museo nostro non exarset, nescio, quas hic Vaticani istius codicis in ea notas dederit, ac proinde, isne codex idem an diversus ab eo, quem Aringhulus legit, censendus sit. Vehementer tamen suspicor, eundem aut simillimum ab utroque indicari, vereorque, ne Piazza, Historia translationis, quod prolixior esset, non integre perlecta, præpropere statuerit, sacrum, de quo agimus, corpus ab eodem S. Gregorio Papa, sub quo illud inventum esse in ea legitur, in Urbem translatum fuisse. Cur ita sentiam, eruditus lector ex mox dicendis facile intelliget.

verisimiliter oscitanter consulte,

57 Historiæ ab Aringho laudatæ, nisi vehementer fallar, apographum habeo, quod notatur descriptum ex Bibliothecæ Vaticanæ Cod. Anon. f. 176; estque Aringhianæ brevi narrationi conforme, nam et S. Marci corpus sub S. Gregorio VII in cœmeterio S. Balbinæ inventum, atque alio (nempe primo ad castrum S. Silvestri, deinde ad oppidum vel castrum Julianum) atque hinc demum Romam translatum et in ecclesia, quæ sub ejusdem B. Marci titulo... ab eodem ædificata... depositum fuisse, in eo pluribus narratur. Satis quoque prolixa historia est, maxime quod S. Marci Vitæ compendium, seu elogium præfixum, ac in fine etiam quedam miracula ad-

apographum habemus: illius auctor e clero ecclesiæ S. Marci

AUCTORE  
C. S.

jecta habeat. Historiæ auctor Anonymus, nec conditionem suam, nec tempus, quo scripsit, usquam expressit. Quod tamen ad conditionem attinet, merito suspicari licet, unum fuisse clerico ecclesiæ S. Marci, qui posteros instruere voluerit, quibus modis hujus sancti Pontificis corpus ex Via Ardeatina ad Urbanam sui tituli ecclesiam tandem pervenerit: quem enim hæc partes suscepisse, potius putabimus, quam aliquem ex ejusdem ecclesiæ ministris, quorum scilicet præ reliquis intererat, ista scriptis vulgari?

postremæ  
translationi  
synchronus,

58 Quod vero ad tempus scriptiois spectat, mihi omnino videtur ejusdem Historiæ auctor non diu scripsisse, postquam sacrum corpus in eadem illam ecclesiam illatum fuit, quod factum tradit sub Eugenio III summo Pontifice anno 1143. Ita colligo primo ex diverso illius loquenti modo de tribus summis Pontificibus, ad quorum singulorum tempora singulas translationes refert. Inventionem corporis primamque illius in Campaniam Romanam translationem narraturus, scribit, illud in cæmeterio S. Balbinæ per longa tempora permansisse, videlicet usque ad tempora Gregorii septimi Papæ, sub quo inventum esse, subjicit.

B

Ad secundam translationem sub Paschale II Papa ad castrum Julianum factam progrediens, sic denuo incipit: Temporibus itaque sanctæ recordationis Papæ Paschalis etc. At vero tertiam, quæ et ultima est, translationem sub Eugenio III relaturus, nihil de illius obitu, aut diverso ab eo, quo scribebat, tempore insinuans: Anno vero, inquit, ab Incarnatione Domini millesimo centesimo quadagesimo quinto facta est in Urbe valida turbatio... Crescente autem persecutione, Eugenius, qui post Papæ Lucii mortem in Romanum Pontificem est electus,... Urbem dimisit etc.

ac sincerus  
scriptor fuisse  
videtur.

59 Nec dissonant alia, quin scriptor synchronus videri queat: nam etiam, per quam sacri corporis bajuli Juliano Romanæ, et per ipsam Urbem ad S. Marci ecclesiam processerunt, recte exponit; ex miraculis autem, quæ in eadem ecclesia facta narrat, nullum, nisi forte postremum, sectum a sacri corporis adventu diem excedit, quem et Dominicum fuisse, accurate notavit. Tandem inter ea, quæ narrat, sunt quidem pauci singulares eventus, non tamen qui fidem superent, vel insolentia sua fabulatores oleant. Vellem tamen, ut quædam accuratius exposuisset, nimirum ut certiores notitiam dedisset matronæ nobilis, a qua primam translationem curatam ait, locorumque, ad quæ priores dux, ac maxime prima, factæ fuerunt. Sed quod ad loca attinet, erant illa scilicet tunc vulgo notissima, quæ nil mirum est, si ignobilitate sua, temporum injuria, serque sæculorum lapsu, nobis præterea procul dissitis minus sint explorata. Duo insuper apud illum occurrunt rerum adjuncta, ex quibus suspicari quis potest, eum aliquot annis post postremam translationem scripsisse; sed de his infra.

Inventum sub  
S. Gregorio  
VII corpus ad  
castrum S. Sil-  
vestri trans-  
latum, dolen-  
tibus

40 Trinam, ut jam dixi, ea Historia translationem complectitur, de quarum singulis quædam hic præmittenda putavi, ne Annotanda ad ipsam Historiam prolucida fiant. Primæ translationi occasionem dedisse ibidem dicitur inventio sacri corporis sub S. Gregorio VII, quod fossores cum in cæmeterio S. Balbinæ cum inscriptione, quæ illud S. Marci Papæ esse probabat, fortuito inventum tituli ejusdem Sancti clericis venale obtulissent, his emere recusantibus, quia ejusdem S. Marci corpus in sua ipsius ecclesia latere puta-

rent, vendiderunt aliis, quos nobilis quædam matrona, ad comparandas sibi Sanctorum reliquias, ex suo in Campania Romana S. Silvestri castro Romam miserat. Hinc illa, vehementer exultans, haud procul ab eodem castro ædem sacram construxit, atque obtentum corpus in ea reposuit, frustra reclamantibus supra dictis ecclesiæ Urbanæ clericis, errorem suum serius edoctis. Cum autem S. Gregorius VII ab anno 1073 usque in 1085 summum Pontificatum gesserit, liquet de tempore, quo hæc contigisse dicenda sint.

41 At forte quæret aliquis, qua verisimilitudine memorati clerici opinari potuerint, S. Marci corpus, in sua Urbana ecclesia conditum latere, cum nullus veterum primam illius sepulturam alibi, quam in cæmeterio S. Balbinæ assignaverit, nullus dixerit, istud ante S. Gregorii VII tempora inde in Urbem fuisse translatum. Respondeo, hunc errorem paulatim nasci potuisse ex longo sæculorum lapsu, turbulentis temporibus, multorum sacrorum corporum ex cæmeteriis in Urbem translationibus, ex cæmeterio S. Balbinæ ipsiusque S. Marci in eodem cultus neglectu, atque ex ipso denique sacri corporis possidendi desiderio. Fluebat enim jam tum octavum a prima illius in eo cæmeterio sepultura sæculum; multa fuerant a barbarorum aliorumque hostium armis circa Urbem passi Romani, ex quorum metu tum alii Pontifices, tum nominatim sæculo viii S. Paulus I, et sæculo ix S. Paschalis item I Sanctorum corpora ex cæmeteriis intulerant in Urbem.

S. Marci in  
Urbe clericis,  
qui istud, pe-  
nes se esse,

42 Neglectum quoque sub finem sæculi xi, de quo agimus, jacuisse S. Balbinæ cæmeterium, adeoque et S. Marci in eodem cultum, argumento est, quod de fossoribus latentibus in illo thesauros quærentibus noster narrat Anonymus: fortasse etiam tunc dejecta fuerat ecclesia, quam S. Marcus in eodem exstruxerat, et cujus nulla superesse vestigia Aringhulus supra relatús affirmat. Hisce positis (cum fieri solet, ut homines facile credant, quod misere cupiunt) haud ægre persuadere sibi potuerint memorati clerici, sancti patroni sui Marci corpus ex S. Balbinæ cæmeterio, ut alia ex aliis, aliquando translatum fuisse ad suam Urbanam ecclesiam, in qua ejusdem sancti Pontificis memoria semper vigerat, ac tunc quoque temporis celebris perseverabat. Matronæ, quæ primam illam translationem fieri curavit, solum hanc notitiam tradit Anonymus: Erat autem eo tempore Campaniæ in castro S. Silvestri uxor ejusdem Theobaldi, illustrissimi militis, nobilissima fœmina, Theutonica genere, quæ religionis intuitu nimio flagrabat desiderio, ut Sanctorum reliquias in terra sua (id est, in prædicto S. Silvestri castro) posset habere. Erat ergo hæc ejusdem castri domina; nec plura de eadem novimus.

existimave-  
rant: quæ  
fuerit istius  
castri domi-  
na,

43 Per Campaniam designari Romanam, liquet ex sequentibus apud Anonymum. Fuisse autem tunc temporis in eadem Campania aliquod S. Silvestri, seu castrum, seu oppidum, constabit inferius ex Vita Paschalis II Papæ: ast ejusdem castri situm, silente Anonymo nostro, nequeo propius assignare, nisi quod ex dicendis videatur non procul abfuisse a Juliano, Veliternensis diœcesis oppido, paucis milliariis ab ipsa Veliternensi civitate dissito. Quod autem castrum S. Silvestri, de quo agimus, id loci in mappis geographicis non occurrat, ea causa esse potest, quod, eodem testante Anonymo, sub Paschale II Papa, id est, sæculo xi exeunte, aut initio sequentis

et ubi illud  
situm.

A quentis, in pœnam rebellionis destructum fuerit. Hæc de prima sacri corporis translatione præmittenda censui, cetera in Annotatis ad eam historiam observentur. Ad secundam procedamus.

Eodem castro a Pontificiis diruto, idem corpus deferretur

44 Ex eodem Anonymo habemus, sacrum istud pignus apud S. Silvestri castrum mansisse usque ad Pontificatum Paschalis II, cujus tempore, rebellantibus adversus ipsum ejusdem castri dominis, castrum ipsum a Pontificiis captum dirutumque ibi dicitur; sacrum autem corpus, quod quidam Romani, in Pontificiis castris militantes, Romam clam auferre meditati fuerant, a Juliani oppidi incolis asportatum atque sua in S. Viti ecclesia depositum fuisse. Paschalem II Romanæ Ecclesiæ ditionem adversus antipapam Guibertum hujusque assecelas armis tutatum esse, constat ex ejusdem Pontificis Vita, auctore cœvo Petro (Pandulfum alii dicunt) Pisano, apud Papebrochium nostrum edita in Propylæo Maii, Conatus pag. 202 \* : inter schismaticos Guiberti sectatores castri S. Silvestri incolæ arma tulerint, sui que loci excidio pœnas luerint, ut narrat Anonymus.

ad castrum Julianum tempore Paschalis II,

45 Huic etiam favent, quæ laudatus Paschalis II biographus ibidem habet pag. 206 \* his verbis : Dominus Papa, celebrato concilio, quod in partibus Appuliæ congregaverat, rediens in Campaniam, Pillum Pillanumque in maritimis, et oppidum S. Silvestri in suam conditionem convertit, armis scilicet, ut indicat Baronius ad annum 1117, quo hæc contigerunt. Quapropter huic anno secunda S. Marci corporis translatio assignanda esset, si constaret, apud Anonymum de eadem ejusdemque castri expugnatione, de qua apud Paschalis biographum, sermonem esse; quod equidem non possum affirmare. Ut sit, cum S. Gregorius VII, sub quo sacrum istud pignus primo repertum, et ad S. Silvestri castrum in Campaniam translatum fuisse dicitur, summum Pontificatum ab anno 1073 usque in 1085 gesserit, Paschalis autem II, ab anno 1099 usque in 1118 sederit, concludendum, illud non integris 44 annis, imo fortasse multo paucioribus, in dicti S. Silvestri castri ecclesia honoratum fuisse, quando sub Paschale II a Julianensibus inde ablatum fuit.

atque hinc sub Eugenio III Romam. Hujus translationis adjuncta duo,

C 46 Haud diuturnior fuit ejusdem penes Julianenses possessio, quibus illud per seditiosos Romanos ablatum, Romamque demum portatum fuisse sub Eugenio III, qui ab anno 1145 usque ad 1155 Pontificatu functus est, ibidem tradit Anonymus noster. Hujus tertie postremæque translationis occasionem refert ad captum a Romanis castrum Julianum, cujus incolæ pro domino suo laudato Pontifice adversus illos militabant. Rem, ut contigit, pluribus exponit : sed in hisce referendis unum et alterum adjuncta translationi prævia miscet, ex quibus scriptoris fides vel ætas in dubium possit revocari. Narrat enim, Eugenium III, anno 1145 Pontificem electum, seditiosorum Romanorum vim veritum, clam fugisse ad monasterium Farfense, in Sabina provincia situm, ibidemque a Cardinalibus et episcopis, qui eum comitati vel secuti fuerant, consecratum esse. Atque hæc omnia ex Annalibus Ecclesiasticis scriptoribusque synchronis certa et indubitata sunt.

ipsi translationi prævia,

47 Subdit, Eugenium ex Farfensi monasterio profectum esse Narniam; dumque Narniæ morabatur, comites, ... qui circa Urbem erant, iram, indignationem et fortitudinem Romanorum timentes, et Tiburtinæ civitatis ruinam ante oculos semper habentes, ne similiter sub Roma-

norum potentiam caderent, ad ipsum confugisse, ac fidelitatem jurasse. Post hæc (ita ille prosequitur) ipso Domino Papa mandante, contra senatum (quem Romani, invito Pontifice, creaverant) et populum Romanum, quibus modis poterant, pugnare cœperunt : unde senatus populusque Romanus magis ira commotus, ... copiosa equitum et peditum multitudine collecta, ... Julianum castrum invasit, cepit, et igne cremavit. Si Anonymus pro Narnia posuisset Viterbium, consentientes sibi haberet alios scriptores synchronos, qui Eugenium ex Farfensi monasterio, non Narniam, sed Viterbium deducunt, ubi et eundem eo anno 1145 Pascha celebrasse, ac per octo menses commoratum esse, aiunt.

48 Fortasse tamen Eugenius prius Narniam, quam Viterbium, se contulerit; cum Otto Frisingensis, auctor pariter synchronus, lib. vii, cap. 51 Chronici de eo scribat : Inde (ex Farfensi monasterio) post consecrationem, furorem populi Romani declinans, ad munita loca se transtulit, postque Viterbium veniens, ibi per aliquod tempus moram fecit. At ponamus, Anonymum ex lapsu memoriæ vel oscitantia Narniam pro Viterbio scripsisse; is error etiam in synchronum cadere potest. Plus negotii sibi fuisset, dum supra ait, comites, qui ad Eugenium confugerunt, Tiburtinæ civitatis ruinam ante oculos habuisse; difficile enim dictum est, quam hujus civitatis ruinam memoret. Otto Frisingensis in Chronico lib. vii, cap. 27 ad hoc propositum de Innocentio II, cui post Celestinum II, et Lucium II Eugenius III in Pontificatum successit, hæc tradit : Romanus Pontifex Innocentius, qui jam multum temporis Tyburtinos (adversus ipsum rebellantes) excommunicaverat, ac aliis modis presserat, coangustatus ad ditionem, acceptis obsidibus, ac iure jurando interposito coegit.

49 Populus vero Romanus volens, ut eos per obsides et sacramentum ad durissima præcepta, id est, ut, muris ruptis, omnes provincia cederent, cogeret, dum nobilissimus ac liberalissimus sacerdos tam irrationabili et inhumanæ petitioni annuere nollet, seditionem movent, ac in ipso impetu in Capitolio convenientes, antiquam Urbis dignitatem renovare cupientes, ordinem senatorum, qui jam per multa curricula temporum deperierat, constituunt, et rursum cum Tyburtinis bellum innovant. Causa vero tantæ immanitatis fuit, quod in priori anno, dum cum Pontifice suo (eodem Innocentio) in obsidione præfatæ civitatis morarentur, civibus egressis, et cum ipsis manum consententibus, multis amissis spoliis, turpiter in fugam conversi sunt; idcirco nulla, nisi quam diximus, conventionem usque hodie se posse placari asserunt. Ita Otto Frisingensis; unde constat, acriter quidem a Romanis postulatam fuisse Tiburis ruinam, sed ab Innocentio II Pontifice minime concessam.

50 Qualiscumque porro fuerit Romanorum adversus Tiburtinos tunc temporis armorum successus, quem a nemine traditum legi, perstabat etiamnum suis muris cincta Tiburtina civitas sub Eugenio III, a quo hos destrui tumultuantes Romani denuo petierunt, ut videre licet apud Muratorium in Annalibus Italiæ ad annum 1146. Imo etiam obtinuerunt, si fides habenda sit Anonymo Casinensi, scriptori synchrono, in Chronico, ex quo Muratorius ibidem recitat rejicitque sequentia : Pacem (Eugenius III Papa) cum Romanis

AUCTORE C. S.

quæ quamdam difficultatem pariunt,

E

ex aliis scriptoribus synchronis

F

expendantur, ostenditurque,

AUCTORE  
C. S.

Romanis reformans, muros Tiburtinæ civitatis destrui præcepit. Hæc eadem Pagius in *Critica Cardinalis Baronii ad citatum annum 1146 admittit, atque huc etiam pertinere putat, ista Ceccani seu, quisquis is demum fuerit, auctor, Chronici Fossæ novæ ad eundem annum verba*: Romani venerunt super Tuburim, et multos ex eis decollaverunt. *Contra istud murorum Tiburis excidium incredibile apparuit laudato Muratorio, a quo expositæ ibidem rationes an sat validæ sint ad scriptorem synchronum falsitatis convincendum, hic non inquiri, quia, dictæ urbis murorum ruina, si anno 1146 primum contigerit, certe non potuit anno 1143 Campaniæ comitibus ob oculos versari.*

ea scribi potuisse ab auctore synchrono,

51 Quapropter dicendus est Anonymus noster aut de Tiburtinæ civitatis ruina, non quidem executioni mandata, sed a Romanis intentata atque audaciter postulata, solum meminisse; aut per vocem ruinam quamdam aliam Tiburtinis illatam per Romanos cladem indicasse. Si primum, cessat omnis difficultas, etiam in sententia Muratorii. Et vero exploratas sine omni dubio habebant Campaniæ comites istas Romanorum adversus Tiburtinis molitiones, ac pares sibi metuere poterant, nisi singuli vires suas Pontificiis partibus adjungerent. Si secundum, fortasse ea Tiburtinorum obsidio indicatur, qua Innocentius II eosdem, dudum rebellantes, coangustatos, ad deditionem, acceptis obsidibus, ac jure jurando interposito, coegit, uti ex *Ottone Frisingensi* diximus num. 48. Potuit hæc Tiburtinorum expugnatio quodam modo, etsi minus accurately, eorundem civitatis ruina ab Anonymo appellari, quod Innocentius eos, Sedi Apostolicæ dudum rebelles, domuerit, meritis penis multaverit, atque ita haud dubie coercuerit, ne summi Pontificis jugum, uti dudum fecerant, imposterum possent excutere.

cetera etiam sincero.

52 Hæc de fide ætateque scriptoris historie Translationum præmissæ sufficiat: id solum præterea observo, eundem in duabus prioribus translationibus referendis eo majorem fidem mereri, quo minus ipsius intererat eas fingere, ut S. Marci corporis possessionem ejusdem Sancti tituli intra Urbem ecclesiæ assereret. Nam si ad hanc asserendam opus erat fictione, necessum non erat istas ambages querere, sed poterat id per unicam ejusdem sacri pignoris ex cæmeterio S. Balbinæ in Urbem translationem comminiscendo præstare. Ceterum illud a Pontificatu Eugenii III usque in hæc nostra tempora in eadem S. Marci ecclesia permansisse, dicunt scriptores supra laudati, qui ejusdem possessionem eidem ecclesiæ non dubitanter adscribunt. At priusquam ipsam translationum historiam recitem, examinandæ sunt tres, quarum supra memini, quæque cum hac historia nequeunt componi.



D

#### § IV. Quid censendum videatur de S. Marci corpore, quod Florentini a SS. Damaso et Ambrosio sibi donatum esse, existimant.

Papebrochius noster in *Conatu Chronico historico ad Catalogum Pontificum, Propylæi Maii pag. 50\** in S. Marco hæc habet: Inde vero (ex cæmeterio S. Balbinæ Via Ardeatina, ut præmiserat) translatus [est] Florentiam ad ecclesiam S. Laurentii. *Ut hæc scriberet, sine dubio motus fuit auctoritate Francisci Castilionensis, presbyteri et ejusdem ecclesiæ Laurentianæ canonici, cujus Sermonem, post medium sæculum xv habitum, Papebrochius ipse manu sua descripsit ex codice Florentino conventus S. Marci, Ordinis Prædicatorum. Consule, si lubet, Papebrochium ad diem 2 Maii in Commentario prævio ad Vitam S. Antonini, archiepiscopi Florentini, ab eodem Francisco Castilionensi, qui eidem archipræsuli per octennium domesticus fuerat, conscriptam. Laudato apographo nostro præfixus hic titulus est: Sermo Francisci Castilionensis, presbyteri, ad canonicos et collegium S. Laurentii Florentini de vita B. Marci Papæ, et de laudibus ecclesiæ S. Laurentii. Tum subditur, unde is Sermo exceptus sit, nempe: Ex Bibliotheca S. Marci Ms. fol. 114.*

Franciscus Castilionensis in Sermone,

54 Ipsum vero Opusculum in *Lectionibus partitum, uti ipsemet docet titulus jam recitatus, brevis vita S. Marci compendium, laudesque ejusdem S. Laurentii ecclesiæ celebrat, ex quo sicut Papebrochius compendium istud, jam aliunde acceptum, prudens prætermisit describere, ita et ego non recitabo, nisi ea, quæ ad præsens propositum nostrum proprie pertinent. Sic ille orditur: Scriptum est, carissimi fratres: « Corpora Sanctorum in pace sepulta sunt, et nomina eorum » vivent in sæculum sæculi: cum vero sanctum et venerabile corpus B. Marci Papæ in hac nostra tanto sumptu innovata ecclesia, et in majori ipsius ecclesiæ altari conditum, et in pace sepultum esse, nobis compertum sit, æquum est, quod nobis est ex temporum propinquitate recens, et ante oculos celebratum, id ad posteros per memoriam et historiæ monumenta transmitti, ut rei certitudine et verisimili testimoniis admonitæ fidelium mentes pio amore sanctaque devotione ad venerabilium Sanctorum corpora provocentur.*

post medium sæculum xv habito, testatur,

55 Sed prius pauca, quæ ad vitam ipsius B. Marci Papæ pertinent, ut ex quodam antiquo libello, in quo nonnulla gesta laudesque illius conscripta sunt, reperi, breviter tangenda sunt; deinde, quæ nostris temporibus gesta sunt, et unde initium auctoritatemque sumpserunt; quo duce, et quibus sumptibus celebrata sunt, ad perpetuam rei memoriam posteritati et futuro sæculo sunt transmittenda. *Quæ de S. Marci gestis laudibusque hic sequebantur, recte, ut dixi, prætermisit Papebrochius, hoc adjecto monito: Quinque sequentes Lectiones ea continent, stylo dumtaxat mutato, quæ jam ex antiquioribus Legendariis (de quibus et ego jam memini superius)*

in Laurentiana ecclesia Florentiæ inventa esse